

De Morgenster 9 december 2018
Adventsproject HOOP DOET LEVEN
Thema van deze zondag: 'EEN NIEUWE WEG'

Voorganger: ds. Erik van Halsema
Organist: Klaas de Haan
Lector: Hannie Verkerk

ORDE VAN DIENST

De voorbereiding

Inleidende orgelmuziek: Arioso en Lied 'Op U, mijn Heiland, blijf ik hopen' van Folgert Zwaving

Zingen: 'Verwacht de komst des Heren' [439], couplet 1 en 2

Groet en bemoediging

Drempelgebed

Wij zingen enkele malen: 'Die ons voor het licht gemaakt hebt' [277]

Aansteken van de adventskaarsen

Kyriegebed, besloten met het zingen van coupletten uit Lied 463 'Licht in onze ogen':

Toelichting op de bloemschikking

Adventsspel met de kinderen, besloten met het zingen van 'Wanneer de dorre boom gaat bloeien', *Couplet 1 en 2*

De dienst van het Woord

Eerste schriftlezing: Maleachi 3: 1-4

Zingen: 'Een schoot van ontferming is onze God' [158b]

Tweede schriftlezing: Lucas 3: 1-6

Antwoordpsalm: Psalm 80, *couplet 1 en 2*

Epistellezing: Filippenzen 1: 8-11 ; [LB 339a]

Overweging

Zingen: 'De toekomst is al gaande' [LB 605]

De dienst van gebeden en gaven

Dankgebed, voorbeden, stil gebed en Onze Vader

Mededelingen en inzameling van gaven onder orgelspel

Slotlied: 'Zal er ooit een dag van vrede' [LB 462] *Couplet 1, 2, 5 en 6*

Zending en zegen

Uitleidend orgelspel: 'Wo soll ich fliehen hin' van J.S. Bach (BWV 646)

OVERWEGING

Wat was het toch waardoor al die mensen massaal uitliepen naar de Jordaan om gedoopt te worden door Johannes? Wat verwachtten zij daar te ontvangen? Dat beeld van massaliteit dat moeten we er echt bij denken. Hadden we vanmorgen na de korte lezing doorgelezen dan waren we ook die massa's tegengekomen. Dan

hadden we ook gelezen dat Johannes ze helemaal niet gastvrij stond op te wachten maar ze eerst eens flink de waarheid vertelde.

Maar dan lees je ook dat diezelfde mensen zich niet laten afschepen maar in plaats daarvan vol verlangen vragen: 'maar wat moeten we dan doen'? Dus twee dingen vertelt Lucas ons: dat als mensen horen over iemand die een doop van inkeer en vergeving bedient, dat ze dan massaal komen, en dat ze nog bereid zijn om te veranderen ook!

Dat hele beeld laat mij als stomgeslagen achter. Dat mensen actief hun huizen verlaten omdat ze iets hebben opgevangen van verandering, van nieuwe kansen, ja van God zelf, en dat ze zich dan niet laten weggagen als het niet gemakkelijk aangeboden wordt, integendeel, en inderdaad hun eigen leven, zichzelf willen gaan veranderen, is dat niet een ongeloofelijk beeld? Het kost mij moeite me er werkelijk iets bij voor te stellen. Misschien heeft u dat ook wel. Maar als we ons al weinig kunnen voorstellen bij de ouverture van het evangelieverhaal, kunnen we dat dan wel bij het evangelie zelf? Is Johannes moeilijk en Jezus gemakkelijk? Nee, dat is toch al te simpel.

We moeten goed kijken waar het Johannes om gaat, en in welke tijd het gebeurt. Waar gaat het hem om? Hij haalt woorden van Jesaja aan, en het lijkt mij dat de kern aan het slot zit, in de woorden: '*al wat leeft zal zien hoe God redding brengt*'. De manier waarop Johannes dat dan voor het voetlicht brengt is weliswaar hard en confronterend, maar uiteindelijk gaat het hem dus om God. Hij wil mensen toeleiden naar God die redding brengt. Is dat misschien het geheim van die rare scene, van al die mensen die massaal toestromen, dat ze verlangen om *God* te ontmoeten? En is dat dan waar het verhaal toch ook ons raakt, het jou of u raakt, en mij? Want we zijn hier toch niet alleen maar gekomen voor een uur rust in de week, of even gezellig bijkletsen, we zijn hier toch om iets van God te ervaren, van God te vinden? En dat dan op zo'n manier dat het niet alleen betekenis voor vandaag, voor deze zondag heeft, nee juist niet. Wat Johannes deed dat gebeurde gewoon door de week. Het ging hem om doordeweekse mensen met doordeweekse problemen en zorgen: die voelden zich aangesproken en gingen naar hem toe.

Maar goed, wij zijn hier ook bij elkaar gekomen, want we verlangen iets. En dan natuurlijk niet zo massaal als bij Johannes de Doper, u weet wat u aan mij hebt, ik ben geen geweldige prediker die het hier wel even vol zal maken, en we hebben hier ook geen hippe liturgie met een drummer die in een plexiglazen kooi zit maar toch: u bent wel gekomen. Jij bent wel gekomen. Terwijl je lekker in je bed had kunnen blijven liggen. Of je had naar een leuk evenement kunnen gaan, of naar een museum. Dat had allemaal gekund, maar vanmorgen, op deze tweede advent toch maar niet. Stel je eens voor dat het hier vanmorgen zou kunnen gebeuren, dat je iets van God vindt, of tenminste een heel klein spoor. Iets dat voor jou van belang is, wat zeg ik, misschien wel van levensbelang. Johannes wil dus mensen bij God brengen, en de mensen pakken dat signaal op.

Een tweede vraag was: in welke tijd gebeurt dit allemaal? Lucas vertelt het precies: het was ten tijde van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus Judea bestuurde, en Herodes tetrarch oftewel viervorst was over Galilea, etc. Dat zou vandaag de dag zo geklonken hebben: *Het geschiedde in de dagen dat Trump president was en alles er aan deed om de wereld in onrust te brengen; het was in de dagen dat leiders als Erdogan en Orbán wat er in hun land nog aan democratie overgebleven was trachtten om zeep te helpen, het was in de dagen dat vele mensen zich daarbij neerlegden want wat kun je in 's hemelsnaam tegen zulke mensen uitrichten?*

Lucas noemt namen van de keizer en de procurator en de viervorst en noem maar op. Maar dat zijn helemaal geen onschuldige namen. Zijn tijdgenoot Flavius Josephus zou in zijn geschiedwerk nog een boekje over enkelen van hen opendoen. Dus dat kleurt het beeld nog meer in: het was in de tijd dat kleine mensen vermorzeld dreigden te raken onder het geweld van heersers dat Johannes, de laatste van de profeten, opriep om God te zoeken. Tegen de beweging in van de heersers van de aarde herinnerde hij hen aan een andere Naam, een andere Heer. We waren die naam al bijna vergeten maar Godzijdank herinnerde Johannes ons er weer aan, en maakt hij zo ruimte voor een ander die die Naam op een unieke manier zal belichamen, die zichzelf weg zal schenken. Maar dan loop ik vooruit op het verhaal.

Laten we vanmorgen een beetje in de buurt van die rare laatste profeet te blijven, die profeet waarvan het Markusevangelie weet te vertellen dat hij zich in leven hield met sprinkhanen en wilde honing. Een dergelijk figuur roept ongemak op. Maar we weten allemaal: plekken van ongemak zijn juist die plekken waar we vaak het meeste leren. Dus laten we wat moeite doen om dicht bij deze profeet te blijven. Wie weet valt er voor ons toch iets te leren.

We hadden het over het wanneer, en over het wat, en een beetje over het hoe. De meeste vrucht zal deze morgen waarschijnlijk hebben als we verder inzoomen op het wat. Dus dat we verder kijken naar die doop waarmee Johannes komt, en waarvoor de mensen zo massaal uitlopen. Ik citeer: *'Daar ging Johannes in de omgeving van de Jordaan verkondigen dat de mensen zich moesten laten dopen en tot inkeer moesten komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen'*. Lucas citeert dan een bekende tekst uit de profetie van Jesaja, die tekst die zoals gezegd eindigt met *'en al wat leeft zal zien hoe God redding brengt'*. Die tekst verwijst binnen het geheel van het verhaal van Lucas ondubbelzinnig naar de komst van Jezus. Door zijn prediking, door zijn doop, wil Johannes alles klaar maken voor de komst van degene die na hem zal komen. Daartoe moeten kromme wegen recht worden gemaakt etc. Dan is er plek om Gods redding te ontvangen. En dat zal een *persoon* zijn: Jezus, Jozua, wiens naam betekent *God redt*.

Maar het is niet allereerst met woorden, maar met een handeling, een symbolische handeling, dat Johannes zijn rol als wegbereider vorm geeft. Johannes *doopt*. Mensen gaan kopje onder als teken van verandering. Het heeft ook u misschien getroffen hoe het in die ene zin allemaal met elkaar samenhangt: dopen en inkeer en vergeving van zonden ontvangen. Als we dat serieus nemen dan is het best een ernstige zaak, gedoopt worden. Het is jammer dat we dat in onze kerken wat zijn kwijtgeraakt. Met goede argumenten wordt in onze kerk doorgaans aan kleine kinderen de doop bediend, en we proberen dan in de gebruikte woorden de doop ook echt iets kostbaars te laten zijn, maar toch verliezen we wel iets.

Wat we verliezen is in de scene daar bij de Jordaan duidelijk beschreven, dat gedoopt worden ook werkelijk samen hing met een ander leven oppakken. Als we hadden doorgelezen dan waren we mensen tegengekomen die kleren en eten waren gaan delen. En tollenaars die hun arbeidsethos ingrijpend waren gaan veranderen. En soldaten die geen misbruik meer waren gaan maken van hun macht. Lucas noemt drie voorbeelden maar had ze natuurlijk met vele kunnen aanvullen. *Iedereen die zich kwam laten dopen had wel iets om anders te gaan doen. Ieder die zich liet dopen begon met een nieuw deel van haar of zijn leven.*

In het dienstboek van onze kerk kun je teksten vinden om te gebruiken als een volwassene zich wil laten dopen. Eén van de mogelijke teksten luidt als volgt:

<i>Wilt u de HEER uw God dienen en naar zijn stem alleen horen?</i>	<i>Ja, dat wil ik.</i>
<i>Wilt u zich verzetten tegen alle machten die als goden over ons willen heersen?</i>	<i>Ja, dat wil ik.</i>
<i>Wilt u ieder slavenjuk afwerpen en leven in de vrijheid van Gods kinderen?</i>	<i>Ja, dat wil ik.</i>

Wat kan er gebeuren als je getuige bent van zo'n moment? Zou het kunnen gebeuren dat bij jouzelf ook het verlangen wakker wordt om alleen God te dienen in wat je doet en laat? Zou het kunnen dat je je af gaat vragen: wat zijn voor mij de machten die over mij willen heersen? Waar laat ik dat gebeuren? Waar laat ik mij knechten, welke vrijheid mis ik?

Die hele doop is één grote uitnodiging niet alleen aan de dopeling maar ook aan de daarom heen verzamelde gemeente om *back to basics* te gaan. Om het verlangen wakker te laten worden naar een vol leven, een leven uit vergeving. Die mensenmassa's die naar Johannes kwamen die hadden daarvan ook een vermoeden opgesnoven.

Ik kan mij voorstellen dat u nu denkt: dit is te gemakkelijk. Alsof het leven zo eenvoudig in elkaar zit dat ik zomaar aan kan wijzen waar ik mij laat knechten. Ging het vorige week hier in de kerk juist niet over het probleem dat de machten die ons omringen zijn als het water waar de vis in zwemt? We kunnen het niet alleen. We houden het alleen ook niet vol.

Daarom heb ik ook vanmorgen weer een korte epistellezing laten klinken. Misschien zal ik dat wel vaker doen. Want waar de evangelieverhalen ons een visioen schetsen laten de brieven ons zien hoe de weg daar naar toe is. Wij redden het niet alleen. Ook de apostel Paulus weet dat. Hij spreekt de gemeente in Filippi toe over liefde die mag groeien in inzicht en fijngevoeligheid, zodat ze kunnen onderscheiden waarop het aankomt. Dat is iets dat je samen doet, dat proces van onderscheiding. Juist nu, in onze tijd waarin zoveel op ons afkomt, heb je het nodig dat je met andere mensen in dialoog gaat over de vraag wat nu echt belangrijk is. Wat zegt de golf van gele hesjes die over Europa trekt? Welke onvrede wordt hier manifest? En hoe kunnen we voorkomen dat de vlam echt in de plan slaat? We hebben elkaar daarbij nodig, alleen kun je het niet. Een paar jaar terug publiceerde onze landelijke kerk een nota 'de hartslag van het leven'. Daarbij werd opgemerkt dat de kerk ook een politiek lichaam is. Ik citeer: *Het is een gemeenschap die samenkomt rond Jezus, de Heer, en dat heeft consequenties voor de manier waarop je met elkaar omgaat. Omdat Jezus ook Heer van de wereld is, zegt dit eveneens iets over de kijk op de wereld.* Zoals Johannes de mensen een aanbod van God gaf en hen opriep om daar ook consequenties uit te trekken, zo mag de kerk dat vandaag de dag ook doen. Niet omdat zij alles beter weet, maar omdat zij zich geroepen weet om te geloven dat *de toekomst al gaande is*, midden in alles wat daarmee in strijd is:

*De toekomst is al gaande,
schept doorgang door de vloed,
dwars door het ongebaande
een pad dat voortgaan doet*

ds. Erik van Halsema